

POPIELOWIE herbu SULIMA

HERB SULIMA POPIEŁÓW przedstawia na tarczy podzielonej w pas w polu górnym złotym pół czarnego orła, w dolnym czerwonym trzy złote kamienie. Nad hełmem w koronie pół orła jak na tarczy. Jest to jeden z dawnych herbów przyniesionych do Polski z Niemiec.

Tablica genealogiczna PopiełóW

PAWEŁ POPIEL (1807–1892) był najstarszym synem Konstantego i Zofii z Badenich, bratem arcybiskupa warszawskiego Wincentego. Studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim, brał udział w powstaniu 1830r., następnie osiadł w Krakowie, gdzie otrzymał od ojca kamienicę przy ul.Św. Jana, a od matki niewielki podkrakowski majątek Ruszczę.

21 lipca 1833r. poślubił Emilią z Sołtyków, córkę Antoniego i Anastazji z Rudnickich, dziedziczkę Kurozwek w pow. stopnickim. W 1840r. po pożarze w Ruszczy i po śmierci brata swej żony Stanisława Sołtyka, Paweł Popiel przeniósł się do Kurozwek (wtedy również jako b. uczestnik powstania listopadowego uzyskał prawo powrotu do Królestwa), choć nadal często przebywał w Krakowie. Po śmierci teściowej w 1856r. objął również pobliską Wójczę. W 1846r. dobudował do szpitala zbudowanego przez teściową Anastazję Sotykową nowe skrzydło.

W 1848r. należał w Krakowie do grona założycieli konserwatywnego dziennika „Czas” i został pierwszym jego redaktorem. W latach 1848–1853 zasiadał P.Popiel w krakowskiej Radzie Miejskiej, a w 1853r. mianowany został konserwatorem zabytków Krakowa i okręgu. Z tytułu posiadanych Kurozwek należał od 1859r. do Towarzystwa Rolniczego, które przyznało mu medal za prace melioracyjne. Uczestniczył w ostatniej sesji Towarzystwa w lutym 1861r. i był w Warszawie świadkiem śmierci pierwszych pięciu poległych. Do powstania styczniowego miał stosunek krytyczny, dystansował się też od polityki margrabiego A.Wielopolskiego. Z pięciu synów P.Popiela dwaj walczyli w powstaniu. Jan (ur. 1836), który po wyjściu ze służby wojskowej z wojska austriackiego w. pomagał ojcu w gospodarowaniu Kurozwekami objął dowództwo oddziału, najmłodszy Wacław poszedł walczyć jako student Uniwersytetu

Jagiellońskiego. W pałacu kurozweckim czynny był szpital dla rannych powstańców.

Paweł i Emilia z Sołtyków Popielowie byli fundatorami nowej plebani w Kurozwekach. Do tego kościoła P.Popiel ufundował również dzwon przelany ze starego z 1716r. w odlewni Petersilgego w Warszawie w 1866r. W 1872r. w tyle prezbiterium kościoła w Kurozwekach P.Popiel dobudował neogotycką kaplicę z białego ciosu z przeznaczeniem na grobowce rodziny PopiełóW. Paweł Popiel jako poddany austriacki i posesjonat w Królestwie uczestniczył w życiu społecznym i politycznym obu zaborów.

W 1873r. P.Popiel przekazał synom majątki w Królestwie, sam zaś odtąd już na stałe przebywał w Ruszczy lub w Krakowie, gdzie w swym domu na męskich czwartkowych zebraniach przewodził w dysputach na tematy artystyczne i światopoglądowe. Późno, dopiero w siedemdziesiątym roku życia w 1876r. P.Popiel wszedł do Sejmu Krajowego w wyborach z okręgu krakowskiego większej własności i ponownie w rok potem, w wyborach nowej kadencji. Nie wahał się odzywać w sprawach niepopularnych. W latach 1877–1883 zasiadał w krakowskiej Radzie Powiatowej.

W 1890r. P.Popiel otrzymał honorowe obywatelstwo m. Krakowa. Zmarł w Krakowie 6 III 1892r. i został pochowany przy kościele w Ruszczy. W lewej nawie kościoła Najśw. Panny Marii w Krakowie, z inicjatywy przyjaciół, umieszczono w 1895r. płytę brązową z płaskorzeźbowym portretem P.Popiela w polskim stroju dłuta P.Welońskiego. Rodzina wydała drukiem wybór 63 jego publicystycznych pozycji (Pisma, Kraków 1893, 2 tomy), następnie zaś Pamiętniki (1807–1892) (Kraków 1927) spisane w latach 1879–1889.

Z małżeństwa z Emilią z Sołtyków (1807–1891) pozostawił P.Popiel pięciu synów, z których dwaj zmarli w młodym wieku: Kazimierz (1845–1873), ksiądz i Wacław (zm. 1868). Najstarszy Marcin (1834–1890) odziedziczył Kurozwęki, Jan – Wójczę i Ruszczę, Paweł – Ściborzyce. Dwie starsze z czterech córek, Maria i Jadwiga, były kolejno żonami Feliksa Rostworowskiego, trzecia Zofia – działaczką katolicko-społeczną w Krakowie i Ruszczy, zaś najmłodsza Aniela (M.Ludmiła) – zakonnica urszulanką, przełożoną klasztoru w Krakowie.

MARCIN POPIEL (1834–1890) ukończył niemieckie, katolickie gimnazjum w Nysie, studiował prawo najpierw na Uniwersytecie Jagiellońskim, a następnie w Bonn. Ciężko chorował w młodości, zmarł potem w sile wieku. Słynął z zainteresowań lingwistycznych; znał doskonale 6 języków obcych. W latach 60-tych XIX w. gospodarował w Ruszczy, zaś od 1873r. był właścicielem Kurozwęk. Tu rozwijał z dobrymi wynikami hodowlę koni, krów i owiec. Z małżeństwa z Natalią z Jezierskich (1846–1918), córką Karola i Marii z Morawskich, która po owdowieniu wstąpiła do zakonu karmelitanek bosych w Krakowie posiadał córkę Marię (wstąpiła do zgromadzenia sióstr miłosierdzia) oraz syna Pawła znanego hipologa i pisarza.

PAWEŁ POPIEL (1870–1936) ukończył gimnazjum im. Jana III Sobieskiego w Krakowie i śladem ojca studiował prawo na uniwersytecie w Krakowie i w Bonn. Po ojcu odziedziczył dobra kurozwęckie w pow. stopnickim liczące 4.931 morgów (w tym 3.087 lasu), które powiększył o folwark Kotuszów nabyty od Macieja Radziwiłła za posag żony. Ślub z Marią z Mańkowskich córką Wacława i Antoniny z Chłapowskich odbył się w kościele parafialnym w Brodnicy dnia 5 VIII 1897r.

Objąwszy majątek nadwierzony splątami rodzinnymi (pociągnęły one trzebież lasów), P.Popiel z pasją prowadził akcję zalesiania i doprowadził lasy kurozwęckie do wysokiego poziomu zarówno pod względem gospodarczym, jak i krajobrazowym. Pisywał też artykuły z zakresu leśnictwa ogłaszane w „Sylwaniu”. Drugą pasją P.Popiela była hipika i hipologia. Prowadził w Kurozwękach przejętą po ojcu niewielką hodowlę konia pełnej i pół krwi. Opracowywał monografie stad, publikował wiele artykułów, sprawozdań i wspomnień w czasopismach polskich i zagranicznych będąc autorytetem w dziedzinie teorii i hipologicznej erudycji. W latach 1931–1935 na kłaczy ze swego stada (Jedynce) co roku przemierzał parę tysięcy kilometrów (w sumie w pięciu latach 16.000) w wędrowce po ziemiańskich dworach, stadninach i koszarach kawalerskich pułków, a także szlakiem historycznych pamiątek i zabytków sztuki. Wyprawy te opisał prostym stylem i ładną polszczyzną w czterech publikacjach. Opracował także monografię swojej rodziny „Rodzina Popielów herbu Sulima z przydomkiem Chościak – Rys historyczny”. Pałac w Kurozwękach, starannie przez Marię i Pawła Popielów odrestaurowany i unowocześniony (oświetlenie elektryczne, centralne ogrzewanie, sieć wodno-kanalizacyjna), był ośrodkiem życia społeczno-kulturalnego i – w łączności z miejscowym klasztorem Sióstr Miłosierdzia – religijnego (organizowanie rekolekcji, zwłaszcza dla nauczycielstwa). P.Popiel dbał o chłopów oraz pomagał w prowadzeniu kurozwęckiego szpitalika. Zmarł w Kurozwękach i pochowany został w kaplicy przy tamtejszym kościele.

W małżeństwie z Marią z Mańkowskich (1878–1968) miał P.Popiel pięcioro dzieci: Marię, zakonnice w Zgromadzeniu Sacré Coeur, Zofię, żonę senatora RP Krzysztofa Radziwiłła, Jadwigę, doktora UJ w zakresie psychologii, pedagoga i bibliotekarkę oraz synów Marcina i Stanisława.

MARCIN POPIEL (1904–1991) ukończył gimnazjum klasyczne Nowodworskiego w Krakowie, a potem odbył studia w Wiedniu, gdzie zdobywał wiedzę z dziedziny prowadzenia gospodarstw i Nancy w akademii leśnej. Dyplom inżyniera nostryfikował w SGGW w Warszawie w 1927r. Po ukończeniu służby wojskowej (ppor. 2 pszwol., a następnie 5 psk) zarządzał w latach 1929–1937 majątkiem w Kurozwękach i Kotuszowie.

Jednak w 1937r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, którego ukończenie przerwała wojna. Za zgodą biskupa opuścił seminarium, aby zająć się rodziną i majątkiem. W czasie wojny był przewodniczącym Sekcji Warzywniczej gminy Kurozwęki, współpracował z Radą Główną Opiekuńczą, był we władzach Polskiego Komitetu Opiekuńczego w Busku. W 1944r. władze usunęły z pałacu kleryka Marcina wraz z matką i rodziną. Wypędzeni znaleźli przytułek na plebani w Wiązownicy. Święcenia kapłańskie przyjął w Sandomierzu w 1945r. Był długoletnim proboszczem w Szewnej pod Ostrowcem Św., gdzie stworzył duży ośrodek wypoczynkowo-rekolekcyjny i odrestaurował zabytkowy kościół.

STANISŁAW POPIEL (1910–1981) ukończył Akademię Handlową w St.Gallen w Szwajcarii, pracował w ministerstwie handlu i przemysłu w Warszawie. W czasie podróży po Stanach Zjednoczonych poznał Irenę (Renię) Wańkowicz, córkę Witolda (z Szipian pod Mińskiem, kuzyn pisarza Melchiora) i Jolanty z Römerów, z którą zawarł związek małżeński 31 I 1938r. w kościele katedralnym w Oliwie (W.M.Gdańsk). Po ślubie młodzi osiedli w Kurozwałkach.

Byli to ostatni przedwojenni właściciele kurozwałckich dóbr. S.Popiel jako oficer rezerwy brał udział w kampanii wrześniowej 1939r., wzięty do niewoli był jeńcem oflagu w Murnau. Po wojnie nie wrócił do kraju przebywając w Belgii, gdzie sprowadził z Polski rodzinę, a następnie w Kongo (potem Zairze), jako dyrektor w bankach belgijskich. Ze związku z Ireną Wańkowicz urodziło się trzech synów: Paweł przebywający z rodziną w USA, Stanisław mieszkający w Kanadzie oraz JAN MARCIN, który po odkupieniu od państwa zespołu pałacowego w Kurozwałkach, decyzją rodzinną przejął go i tu prowadzi działalność gospodarczo-hotelarsko-turystyczną.

Opracował: Waldemar R. Brociek

